

УДК 242.7

DOI 10.33244/2617-4154.3(16).2024.88-97

О. О. Бойко-Слобожан,
канд. юрид. наук, доцент,
вчений секретар,
Державний податковий університет
e-mail: boykoslobojan@ukr.net
ORCID ID 0000-0001-5913-0115

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стаття присвячена актуальним питанням правового забезпечення витрат місцевих бюджетів в умовах воєнного стану. Здійснено аналіз правового забезпечення витрат місцевих бюджетів в умовах воєнного стану та надано пропозиції щодо його вдосконалення.

Зазначено, що, незважаючи на значні виклики, пов'язані з повномасштабною війною, органи місцевого самоврядування в Україні продемонстрували вражаючу здатність ефективно управляти фінансовими ресурсами. Вони не лише зберегли стабільність бюджетів, а й знайшли способи для нарощування доходів, що дало змогу забезпечити безперерйне функціонування життєво важливих сфер. Крім того, місцева влада продемонструвала високу гнучкість, швидко адаптуючись до мінливих умов та розробляючи нові механізми надання послуг. Завдяки цим зусиллям громади отримували необхідну підтримку навіть у найскладніші періоди, що свідчить про високий рівень професіоналізму та відповідальності місцевих органів влади.

Зроблено висновок, що разом із новими можливостями виникли і значні виклики. Зниження економічної активності призвело до скорочення доходів бюджетів усіх рівнів, що зі свого боку спричинило зростання дефіциту та ускладнення обслуговування державного боргу.

В умовах обмежених ресурсів особливої актуальності набуває питання щодо ефективного використання коштів. Кожна гривня має бути спрямована на вирішення найнагальніших проблем: посилення оборонних спроможностей, відновлення критичної інфраструктури, забезпечення гуманітарної допомоги та підтримання економіки.

Наукові дослідження в галузі бюджетування набувають стратегічного значення. Вони мають бути спрямовані на розробку ефективних механізмів розподілу та використання бюджетних коштів, а також на формування потужного кейсу для залучення міжнародної фінансової допомоги на відновлення України.

Це дасть змогу забезпечити обороноздатність країни, підтримати життєдіяльність населення та відновити інфраструктуру, пошкоджену внаслідок бойових дій.

Ключові слова: *правове забезпечення виконання місцевого бюджету, бюджетна політика, місцевий бюджет, місцеві органи влади, бюджетний процес, бюджетне законодавство, воєнний стан, місцеве самоврядування.*

Метою статті є аналіз правового забезпечення витрат місцевих бюджетів в умовах воєнного стану та надання пропозицій щодо його вдосконалення.

Постановка проблеми. З моменту здобуття Україною незалежності роль місцевих бюджетів у вирішенні проблем громад неухильно зростає. Їхня вага особливо відчулася з початком повномасштабного вторгнення росії 24 лютого 2022 року.

З перших днів російської агресії українське самоврядування продемонструвало не лише стійкість перед окупантами, але й здатність безперерійно фінансувати нагальні потреби з місцевих бюджетів в умовах воєнного стану.

Внесені до бюджетного законодавства зміни мали на меті оптимізувати виконання місцевих бюджетів з урахуванням дії правового режиму воєнного стану.

Аналіз виконання місцевих бюджетів за період воєнного стану свідчить про поступовий позитивний приріст у громадах, де не було активних бойових дій, окупації та значних інфраструктурних руйнувань.

Варто зазначити, що ситуація в різних громадах суттєво відрізняється.

Незважаючи на значні виклики, пов'язані з повномасштабною війною, органи місцевого самоврядування в Україні продемонстрували вражаючу здатність ефективно управляти фінансовими ресурсами. Вони не лише зберегли стабільність бюджетів, а й знайшли способи для нарощування доходів, що дало змогу забезпечити безперерійне функціонування життєво важливих сфер. Крім того, місцева влада продемонструвала високу гнучкість, швидко адаптуючись до мінливих умов та розробляючи нові механізми надання послуг. Завдяки цим зусиллям громади отримували необхідну підтримку навіть у найскладніші періоди, що свідчить про високий рівень професіоналізму та відповідальності місцевих органів влади.

Для забезпечення обороноздатності країни необхідні значні кошти, які виділяються з місцевих бюджетів. Перед місцевими бюджетами постали нові виклики, які потребують негайного вирішення, зокрема фінансування добровольчих військових формувань, ефективне освоєння міжнародної фінансової допомоги та використання залишків субвенції на заходи тероборони.

З метою адаптації до нових умов до бюджетного законодавства було внесено зміни, які регулюють бюджетний процес на місцевому рівні в умовах воєнного стану.

Ці ключові зміни підкреслюють актуальність цього дослідження, яке має на меті дослідити вплив воєнного стану на функціонування та розвиток місцевого самоврядування в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню правового забезпечення витрат місцевих бюджетів було присвячено праці А. В. Гарбінської-Руденко, Ю. О. Фоменко, В. М. Гаращука, О. А. Музики-Стефанчук, Ю. В. Пасічника, Н. Ю. Пришви, Л. А. Савченко та інших учених. Варто зазначити, що за час незалежності України жодного разу не запроваджували воєнного стану, тому відсутні дослідження

теоретичних і практичних правового забезпечення витрат місцевих бюджетів у зазначених умовах.

Виклад основного матеріалу. В умовах війни пріоритетом є забезпечення фінансової стабільності на місцевому рівні для задоволення життєво важливих потреб громадян. Оперативне виконання місцевих бюджетів є гарантією того, що жителі громад отримуватимуть необхідні послуги навіть у складних військових умовах. Ефективне управління місцевими бюджетами є ключовим чинником для виживання та відновлення громад під час війни. Це дасть змогу не лише підтримувати життєво важливі сфери, такі як охорона здоров'я, освіта, соціальний захист, а й сприяти відновленню пошкодженої інфраструктури та економічному відродженню громад.

Воєнний стан вносить суттєві корективи у всі сфери життя суспільства, зокрема у бюджетну політику. У таких екстремальних умовах ефективно використання коштів державного бюджету набуває особливого значення. Основними принципами витрачання бюджетних коштів у воєнний час є:

Максимальна прозорість та відкритість. Усі рішення щодо розподілу бюджетних коштів мають бути максимально прозорими та обґрунтованими. Громадськість повинна мати доступ до інформації про те, як використовуються державні кошти, для яких цілей і на які проекти спрямовується фінансування. Це дасть можливість уникнути корупції та забезпечити ефективне використання коштів.

Пріоритетність оборонних видатків. У період воєнного стану оборонні видатки стають найважливішою складовою бюджету. Фінансування Збройних Сил, інших військових формувань та забезпечення оборонної спроможності держави є пріоритетним завданням. Водночас необхідно забезпечити баланс між оборонними потребами та соціальними виплатами, щоб підтримувати життєдіяльність населення.

Гнучкість бюджету. Бюджет у воєнний час має бути максимально гнучким, щоб оперативно реагувати на зміни ситуації. Це означає, що необхідно передбачити механізми перерозподілу коштів між різними статтями видатків, а також можливість додаткового фінансування пріоритетних напрямів. Така гнучкість дасть змогу ефективніше використовувати бюджетні кошти та забезпечити необхідні ресурси для подолання наслідків війни.

Співпраця з міжнародними партнерами. Залучення міжнародної фінансової допомоги є важливим джерелом додаткових коштів для фінансування бюджету в умовах воєнного стану. Співпраця з міжнародними партнерами дає можливість отримати необхідні ресурси для відновлення зруйнованої інфраструктури, забезпечення гуманітарної допомоги та підтримання економіки.

Дотримання цих принципів дасть змогу забезпечити ефективне використання бюджетних коштів у воєнний час, що є критично важливим для успішного подолання викликів і відновлення країни.

Воєнний стан суттєво змінює пріоритети держави та вимагає перерозподілу бюджетних коштів. В умовах активних бойових дій, економічної нестабільності та гуманітарної кризи основні напрями державних видатків зазнають кардинальних змін. Найбільш значущими стають ті сфери, які безпосередньо пов'язані з обороною країни,

забезпеченням життєдіяльності населення та відновленням пошкодженої інфраструктури. Воєнний стан вносить суттєві корективи не лише в державний бюджет, але й у фінансові плани громад. Ефективне використання коштів місцевих бюджетів набуває особливого значення, оскільки саме на місцевому рівні відчуються найбільш гострі наслідки війни.

Найбільшу частку бюджетних коштів у воєнний час традиційно отримують сектор оборони та безпеки. Це пов'язано з необхідністю забезпечення армії сучасним озброєнням, боєприпасами, засобами зв'язку та іншою військовою технікою. Крім того, значні кошти спрямовуються на утримання та розвиток сил територіальної оборони, посилення охорони державного кордону та боротьбу з диверсійними групами.

Інвестиції в оборону та безпеку є необхідною умовою для відбиття агресії та забезпечення миру і стабільності в країні. Сильна армія та ефективні силові структури є гарантією того, що держава зможе захистити своїх громадян і відстояти свою незалежність. Воєнний стан суттєво змінює структуру витрат місцевих бюджетів. Якщо на загальнодержавному рівні пріоритет віддається сектору оборони та безпеки, то на місцевому рівні основні зусилля спрямовуються на забезпечення життєдіяльності громад та підтримку оборонних зусиль.

Забезпечення ремонту пошкодженої інфраструктури, надання гуманітарної допомоги, підтримка територіальної оборони, цивільний захист, підтримка бізнесу та соціальний захист населення стають основними завданнями місцевих бюджетів. Водночас війна створює ряд викликів: обмежені ресурси, непередбачуваність ситуації та потреба в координації зусиль.

Для ефективного використання коштів місцевих бюджетів у воєнний час необхідно оптимізувати видатки, залучати додаткові ресурси, співпрацювати з громадськістю та забезпечувати прозорість і підзвітність.

Місцеві бюджети відіграють ключову роль у забезпеченні стійкості громад в умовах війни. Ефективне використання коштів місцевих бюджетів сприяє не тільки виживанню, але й відновленню громад після закінчення війни.

У контексті воєнних дій гуманітарна допомога є критичним інструментом для збереження життя та здоров'я цивільного населення. Аналіз існуючих досліджень свідчить про те, що своєчасне надання необхідних ресурсів (продуктів харчування, медикаментів, притулку) суттєво знижує рівень смертності та захворюваності, а також сприяє швидшому відновленню психологічного здоров'я. Проте ефективність гуманітарних операцій значно залежить від таких чинників, як координація дій різних акторів, логістика, а також врахування специфічних потреб різних груп населення.

Соціальний захист у період воєнних конфліктів є невід'ємною складовою гуманітарного реагування. Він спрямований на мінімізацію негативних соціальних наслідків війни та забезпечення соціальної стабільності. Дослідження в цій галузі демонструють, що соціальні виплати, програми зайнятості та психологічна підтримка є ефективними інструментами для подолання бідності, безробіття та соціальної ізоляції. Однак розроблення та впровадження ефективних програм соціального захисту вимагає глибокого розуміння місцевих контекстів і потреб населення.

Гуманітарна допомога та соціальний захист є взаємопов'язаними компонентами гуманітарного реагування. Гуманітарна допомога фокусується на задоволенні гострих потреб населення, тоді як соціальний захист спрямований на забезпечення довгострокової стабільності. Інтеграція цих двох компонентів дає змогу забезпечити більш ефективну та всебічну підтримку постраждалого населення. Дослідження свідчать про те, що такі інтегровані підходи можуть сприяти швидшому відновленню соціальних інститутів та економіки.

Незважаючи на значні виклики, спричинені війною, підтримка економіки залишається одним із пріоритетних напрямів державної політики. Економічна стабільність є необхідною умовою для забезпечення соціального добробуту населення та успішного відновлення країни після завершення військових дій. Підтримка економічної активності в умовах воєнного стану є ключовим аспектом забезпечення стійкості держави. Державна політика в цій сфері спрямована на мінімізацію негативних економічних наслідків війни та створення умов для швидкого відновлення. До основних інструментів підтримки належать: фінансова допомога підприємствам, стимулювання експорту, розвиток нових галузей промисловості, підтримка аграрного сектору та стабілізація фінансової системи. Емпіричні дослідження свідчать про те, що своєчасна та адекватна економічна підтримка дає можливість зберегти робочі місця, знизити рівень бідності та пришвидшити економічне зростання після завершення конфлікту. Однак ефективність таких заходів залежить від багатьох чинників, зокрема від масштабу конфлікту, тривалості військових дій та наявності міжнародної допомоги. Економічна стабільність є необхідною умовою для забезпечення соціального добробуту населення та успішного відновлення громад після завершення військових дій. Підтримка економічної активності в умовах воєнного стану є ключовим аспектом забезпечення стійкості місцевих громад.

Замість державної політики місцеві бюджети мають свої важелі впливу на економіку. До основних інструментів підтримки можуть належати: спрощення процедур отримання дозволів на ведення бізнесу; надання пільг з місцевих податків і зборів; забезпечення місцевих підприємств необхідною інфраструктурою; закупівля продукції та послуг у місцевих виробників; сприяння розвитку малого й середнього підприємництва

Забезпечення ефективності місцевих бюджетів у цьому напрямі потребує тісної співпраці з місцевим бізнесом, громадськістю та іншими місцевими органами влади.

Оптимізація місцевих бюджетів дає змогу вивільнити кошти для підтримання економіки. Своєчасне та адекватне фінансове сприяння місцевих бюджетів дає змогу зберегти робочі місця, знизити рівень бідності та пришвидшити економічне відновлення громад після завершення війни.

Після закінчення активних бойових дій одним із пріоритетних завдань стає відновлення пошкодженої інфраструктури. Це стосується як житлових будинків, так і об'єктів соціальної сфери, доріг, мостів, енергетичних мереж та інших критично важливих об'єктів. Відновлення інфраструктури є необхідною умовою для відновлення економіки та повернення людей до нормального життя. Незважаючи на значні виклики, відновлення інфраструктури відкриває нові можливості для розвитку країни. Це може

стати поштовхом для модернізації економіки, впровадження нових технологій та підвищення якості життя населення. Крім того, відновлення інфраструктури може сприяти зміцненню національної єдності та створенню нових робочих місць. Важливим є розуміння того, що відновлення інфраструктури – це не лише технічний процес, а й складний соціально-економічний проєкт, який вимагає комплексного підходу та залучення всіх зацікавлених сторін.

З початком повномасштабного вторгнення назріла нагальна потреба внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо регулювання формування місцевих бюджетів, зокрема це стосувалося внесення змін до місцевого бюджету, що приймаються виконавчими комітетами відповідних місцевих рад, місцевими державними адміністраціями, військово-цивільними адміністраціями або військовими адміністраціями за поданням місцевих фінансових органів без ухвалення відповідного рішення Верховною Радою Автономної Республіки Крим, відповідною місцевою радою [1]. Виконавчі комітети відповідних місцевих рад, місцеві державні адміністрації, військово-цивільні адміністрації або військові адміністрації можуть приймати рішення про передачу коштів між місцевими бюджетами також дозволено перевищення обсягу резервного фонду бюджету понад 1 % обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету відповідно до Розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України (далі – БКУ). Також стало можливим перерахування коштів з місцевого бюджету державному бюджету з метою відсічі збройної агресії російської федерації проти України [1]. Також Верховна Рада України внесла зміни до БКУ і щодо питання формування та виконання місцевих бюджетів на окремих територіях. Зокрема, пунктом 22-1 Розділу VI «Прикінцевих та перехідних положень» БКУ встановлено, що Кабінет Міністрів України може приймати рішення щодо особливостей формування та виконання місцевих бюджетів на певних територіях [1].

Законом України від 15.03.2022 № 2134-IX «Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України» Розділ VI БКУ [1] доповнено пунктом 22 та встановлено, що «...органи місцевого самоврядування або військові адміністрації можуть приймати рішення про перерахування коштів з місцевих бюджетів до державного бюджету, а також, як виняток з положень ч. 4 статті 103-2, ч. 4 статті 103-3 цього кодексу та пункту 11 розділу «Прикінцеві положення» Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік», про спрямування залишків коштів за субвенціями з державного бюджету місцевим бюджетам, збережених на рахунках місцевих бюджетів станом на 1 січня 2022 року, на заходи територіальної оборони, задоволення продовольчих потреб цивільного населення, евакуацію / вивезення / переміщення цивільного населення з місцевості, де ведуться бойові дії, та небезпечних територій у безпечні місця [4]. Тобто йдеться про можливість направлення залишків коштів місцевих бюджетів, зокрема, і на діяльність підрозділів територіальної оборони, а також на заходи, пов'язані з підтримкою цивільного населення. Стаття 91 БКУ передбачає в місцевих бюджетах можливість затверджувати бюджетні призначення на місцеві програми, пов'язані з

виконанням власних повноважень, затверджених відповідними місцевими радами, зокрема для реалізації заходів та робіт з територіальної оборони [1].

У сучасному світі, де глобалізація та взаємозалежність країн постійно зростають, міжнародна фінансова допомога стала одним з найефективніших інструментів для вирішення нагальних проблем на місцевому рівні. Громади з-за кордону можуть відіграти вирішальну роль у підтримці регіонів, які найбільше потребують допомоги. Міжнародна фінансова допомога, яку збирають громади з різних країн світу, надає унікальну можливість суттєво вплинути на фінансовий стан місцевих бюджетів. Завдяки цим коштам можна ефективніше фінансувати найважливіші потреби місцевих громад, такі як відновлення інфраструктури після надзвичайних ситуацій, підтримка соціальних програм, розвиток освіти та охорони здоров'я, а також реалізація інших життєво необхідних проєктів. Порядок зарахування та використання коштів благодійної фінансової допомоги визначено постановою «Про затвердження Порядку отримання благодійних (добровільних) внесків» [3]. Місцеві ради як одержувачі бюджетних коштів відкривають рахунки в установах банків згідно з вимогами нормативних актів Національного банку України, оскільки Казначейство не має валютних рахунків для зарахування допомоги в іноземній валюті. Під час первісного визнання у звітності надходження відображаються у гривнях завдяки перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на початок дня дати здійснення операції.

В умовах воєнного стану важливо, щоб усі бюджетні кошти використовувалися законно, ефективно та прозоро. Контроль за використанням бюджетних коштів в умовах воєнного стану здійснюється з метою забезпечення прозорості й ефективності використання коштів, попередження корупції та зловживань, оптимізації витрат і підвищення довіри громадськості.

Ключовими учасниками процесу контролю є Рахункова палата України, контрольно-ревізійні органи та громадськість. Рахункова палата здійснює всебічний контроль за державними коштами, контрольно-ревізійні органи – контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємств, установ та організацій, а громадськість має право контролювати використання бюджетних коштів через механізми громадського контролю.

Основні напрями контролю охоплюють дотримання бюджетного законодавства, цільове використання коштів, ефективність використання коштів та протидію корупції. В умовах воєнного стану особлива увага приділяється спрощенню процедур, фокусу на критично важливих напрямках та залученню міжнародних експертів. Важливо розуміти, що контроль за використанням бюджетних коштів – це безперервний процес, який вимагає участі всіх зацікавлених сторін. Тільки спільними зусиллями можна забезпечити ефективне використання державних коштів та підвищити довіру громадян.

Висновок. Війна стала каталізатором масштабної трансформації бюджетної системи України. Зміни торкнулися як загальнодержавного, так і місцевих бюджетів. Законодавство було оперативним адаптовано до нових реалій, надавши урядові та органам місцевого самоврядування більше повноважень для управління фінансовими ресурсами.

Однак разом із новими можливостями виникли й значні виклики. Зниження економічної активності призвело до скорочення доходів бюджетів усіх рівнів, що зі свого боку спричинило зростання дефіциту та ускладнення обслуговування державного боргу.

В умовах обмежених ресурсів особливої актуальності набуває питання ефективного використання коштів. Кожна гривня має бути спрямована на вирішення найнагальніших проблем: посилення оборонних спроможностей, відновлення критичної інфраструктури, забезпечення гуманітарної допомоги та підтримання економіки.

Наукові дослідження в галузі бюджетування набувають стратегічного значення. Вони мають бути спрямовані на розроблення ефективних механізмів розподілу та використання бюджетних коштів, а також на формування потужного кейсу для залучення міжнародної фінансової допомоги на відновлення України.

Це дасть змогу забезпечити обороноздатність країни, підтримати життєдіяльність населення та відновити інфраструктуру, пошкоджену внаслідок бойових дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 30.04.2024).
2. Гарбінська-Руденко А. В., Волинець В. В., Черноіван Я. С. Актуальні законодавчі зміни у виконанні місцевих бюджетів в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 5. С. 222–226.
3. Про затвердження порядку отримання благодійних добровільних внесків : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.08.2000 № 1222. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1222-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.04.2022).
4. Про Державний бюджет України на 2024 рік : Закон України від 9 листопада 2023 року № 3460-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text> (дата звернення: 02.05.2024).
5. Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2022 № 252 (зі змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252-2022-%D0%BF/sp:max100#Text> (дата звернення: 15.05.2022).
6. Аспекти забезпечення збалансованого розвитку місцевих бюджетів в умовах воєнного стану / Неівестна О. В., Приймак Н. С., Павлушенко О. В., Коч Ю. Л. *Торгівля і ринок України*. 2022. № 1(51). С. 87–95.
7. Про деякі питання здійснення видатків державного бюджету та бюджетів місцевих фондів у період воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/>

REFERENS

1. Biudzhetnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 № 2456-VI. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (data zvernennia: 30.04.2024).
2. Harbinska-Rudenko A. V., Volynets V. V., Chornoivan Ya. S. Aktualni zakonodavchi zminy u vykonanni mistsevykh biudzhetiv v Ukraini. *Analychno-porivnialne pravoznavstvo*. 2022. № 5. S. 222–226.
3. Pro zatverdzhennia poriadku otrymannia blahodiinykh dobrovilnykh vneskiv : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 04.08.2000 № 1222. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1222-2000-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 30.04.2022).
4. Pro Derzhavnyi biudzhet Ukrainy na 2024 rik : Zakon Ukrainy vid 9 lystopada 2023 roku № 3460-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text> (data zvernennia: 02.05.2024).
5. Deiaki pytannia formuvannia ta vykonannia mistsevykh biudzhetiv u period voiennoho stanu : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11.03.2022 № 252 (zi zminamy). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252-2022-%D0%BF/sp:max100#Text> (data zvernennia: 15.05.2022).
6. Aspekty zabezpechennia zbalansovannoho rozvytku mistsevykh biudzhetiv v umovakh voiennoho stanu / Nieizviestna O. V., Pryimak N. S., Pavlushenko O. V., Koch Yu. L. *Torhivlia i rynek Ukrainy*. 2022. № 1(51). S. 87–95.
7. Pro deiaki pytannia zdiisnennia vydatkiv derzhavnoho biudzhetu ta biudzhetiv miscevix fondiv u period voiennoho stanu : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. URL : <https://www.kmu.gov.ua/>

O. A. Boyko-Slobozhan. CURRENT CHALLENGES IN THE LEGAL PROVISION FOR LOCAL BUDGET EXPENDITURES UNDER MARTIAL LAW

Article devoted to the topical issues of legal support for local budget expenditures under martial law. The author has analyzed the legal support for local budget expenditures under martial law and provided proposals for its improvement. It is noted that despite the significant challenges associated with a full-scale war, local governments in Ukraine have demonstrated an impressive ability to effectively manage financial resources. They have not only maintained budget stability but have also found ways to increase revenues, which has allowed them to ensure the uninterrupted functioning of vital sectors. In addition, local authorities have demonstrated high flexibility, quickly adapting to changing conditions and developing new mechanisms for providing services. Thanks to these efforts, communities have received the necessary support even in the most difficult periods, which indicates a high level of professionalism and responsibility of local authorities. It is concluded that along with new opportunities, significant challenges have also arisen. The decline in economic activity has led to a decrease in revenues of budgets at all levels, which, in turn, has led to an increase in the deficit and made it difficult to service the public debt. Under conditions of limited resources, the issue of effective use of funds becomes particularly relevant. Every hryvnia

should be directed to solving the most urgent problems: strengthening defense capabilities, restoring critical infrastructure, providing humanitarian aid, and supporting the economy. Scientific research in the field of budgeting is becoming of strategic importance. They should be aimed at developing effective mechanisms for the distribution and use of budget funds, as well as at forming a powerful case for attracting international financial assistance for Ukraine's recovery. This will ensure the country's defense capability, support the livelihoods of the population, and restore infrastructure damaged as a result of hostilities.

Key words: *legal enforcement of the local budget, budget policy, local budget, local authorities, budget process, budget legislation, martial law, local self-government.*

Стаття надійшла до редколегії 26 липня 2024 року